

Google ला सर्च करा

गुरुमाऊली

Subscribe

इयत्ता - पाचवी (10 ऑगस्ट) विषय - मराठी

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस एकेचाळीस:

७.

अरण्यलिपी

प्राणी पाहण्यासाठी आपण कधीकधी जंगलात खूप भटकतो; पण एखाद्या वेळी एकही प्राणी आपल्याला दिसत नाही आणि आपण नाराज होतो, निराश होतो. जंगलात जरी प्राणी दिसले नाहीत, तरी त्यांच्या खाणाखुणा सर्वत्र विखुरलेल्या असतात. त्या खाणाखुणा म्हणजे वन्य प्राण्यांची अरण्यलिपी होय.

वन्य जीव जंगलात ठरलेल्या पाऊलवाटेवरून ये-जा करतात. त्या पाऊलवाटांचे निरीक्षण करावे. त्यात तुम्हांला वन्य जीवांच्या पावलांचे ठसे उमटलेले दिसतील. पाणवट्यावर गेलात, तर तेथील ओल्या मातीतही अनेक वन्य जीवांच्या पावलांचे ठसे तुम्हांस पाहायला मिळतील. ठसे ताजे व स्पष्ट असतील, तर कोणता प्राणी पाऊलवाटेवरून गेला अथवा किती वेळापूर्वी पाण्यावर येऊन गेला याची माहिती मिळते. प्रत्येक जातीच्या प्राण्यांच्या पायांचे ठसे वेगवेगळे असतात. अगदी सकाळी नरम जमिनीवरील धुळीत त्यांच्या पायांचे ठसे स्पष्ट दिसतात. दिवस जसजसा पुढे सरकतो, तसतसे इतर प्राण्यांच्या वर्दळीने, वाहणाऱ्या वाऱ्याने असे ठसे पुसट होत जातात. पाणवट्यावरील ओल्या मातीत अनेक पक्ष्यांच्या पाऊलखुणा आढळतात. ह्या सान्या पाऊलखुणा

रांगोळी घातल्यासारख्या सुंदर दिसतात. त्या पाहताना मनाला आनंद होतो.

वाघ वा बिबट्यांच्या पावलांचा ठसा पाहायला मिळाल्यानंतर अधिक आनंद होतो. वाघाच्या पावलांचे ठसे इतर प्राण्यांपेक्षा वेगळे असतात. वाघ आपला आवाज होऊ नये, यासाठी पालापाचोळ्यातून चालणे टाळतो. तो पाऊलवाटेवरून, नदीनाल्यांच्या पात्रांतून, वाळूवरून चालतो. अशा पाऊलवाटा तपासाव्या. नदीनाल्यांतल्या ओल्या वाळूत, मातीत वाघाचे ठसे आढळतात, त्यावरून ते वाघाचे क्षेत्र आहे हे आपल्याला कळते. प्रत्येक वाघाच्या पायांच्या ठशांत फरक आढळतो. वाघाच्या पायाचा अंगठा पंजाच्या वरच्या बाजूस असतो. त्यामुळे अंगठ्याचा ठसा मातीत उमटत नाही. फक्त त्याचा तळवा व चार बोटांचा ठसा मातीत उमटतो. त्याचे करंगळीकडून तिसरे बोट मोठे असते. वाघाच्या पावलांच्या ठशांवरून वाघांची गणती केली जाते. चालताना तो मागचा पाय बरोबर पुढच्या पावलाच्या ठशावर टाकतो. त्यामुळे पुढच्या पावलाचा ठसा पुसला जातो; म्हणून शिरगणती करताना वाघ व बिबट्यांच्या मागच्या पायांचे ठसे घेतात.

✚ खालील भागाकार समजून घ्या.

4. गुणाकार व भागाकार

6. एक वही तयार करण्यास 48 कागद लागतात, तर 5880 कागदांच्या किती वह्या होतील? किती कागद उरतील?
7. पाच अंकी सर्वात लहान संख्येला चार अंकी सर्वात लहान संख्येने भागल्यास भागाकार किती येईल ?

मिश्र उदाहरणे

एका शेतकऱ्याने मिरचीच्या रोपांचे 140 ट्रे आणले. प्रत्येक ट्रेमध्ये 24 रोपे होती. त्याने एका ओळीत 32 याप्रमाणे ती सर्व रोपे आपल्या शेतात लावली, तर त्या रोपांच्या किती ओळी झाल्या ?

एका ट्रेमध्ये 24 रोपे, अशा 140 ट्रेमधील रोपांची एकूण संख्या काढू. यासाठी 140 व 24 यांचा गुणाकार करू.

एकूण रोपे 3,360.

एका ओळीत 32 रोपे, याप्रमाणे 3,360 रोपांच्या किती ओळी झाल्या, हे काढण्यासाठी 3,360 ला 32 ने भागू.

भागाकार 105 आला. म्हणून त्या रोपांच्या 105 ओळी झाल्या.

$$\begin{array}{r} 140 \\ \times 24 \\ \hline 560 \\ + 2800 \\ \hline 3360 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 105 \\ 32 \overline{) 3360} \\ \underline{- 32} \\ 016 \\ \underline{- 00} \\ 160 \\ \underline{- 160} \\ 000 \end{array}$$

105 × 32 हा गुणाकार करा व ताळा करून पाहा.

उदाहरणसंग्रह 16

1. आबांनी 10,000 रुपयांपैकी 7,000 रुपये शाळेला देणगी दिली. उरलेली रक्कम प्रत्येक इयत्तेत सर्वांगीण प्रगती दाखवणारा एक याप्रमाणे सहा विद्यार्थ्यांना बक्षीस म्हणून समान वाटण्यास सांगितले, तर त्या प्रत्येक विद्यार्थ्याला किती रुपयांचे बक्षीस मिळेल ?
2. सहलीसाठी 50 मुलांकडून प्रत्येकी 260 रुपये वर्गणी जमा केली. त्यांपैकी 11,450 रुपये सहलीसाठी खर्च झाला, तर किती रुपये शिल्लक राहिले ?
3. एका दुकानदाराने साखरेचे 50 किग्रॅ वजनाचे पोते 1750 रुपयांस आणले. साखरेचा भाव कमी झाल्यामुळे त्याला ती साखर प्रति किग्रॅ 32 रुपये दराने विकावी लागली, तर त्याला किती रुपये कमी मिळाले ?
4. दुकानदाराने 1870 रुपयांस एक याप्रमाणे 7 कुकर खरेदी केले. ते सर्व कुकर 14,230 रुपयांस विकले, तर त्याला किती रुपये जास्त किंवा कमी मिळाले ?
5. एका सोसायटीतील 14 कुटुंबांनी मिळून गव्हाची प्रत्येकी 98 किलोग्रॅम वजनाची 8 पोती आणली. त्यातील गहू त्या सर्व कुटुंबांनी समान वाटून घेतला, तर प्रत्येक कुटुंबाच्या वाट्याला किती किलोग्रॅम गहू आला ?
6. एका इमारतीवरील टाकीची धारकता 3000 लीटर आहे. त्या इमारतीत 16 कुटुंबे राहतात. प्रत्येक कुटुंबाने रोज 225 लीटर पाणी वापरले, तर त्या टाकीतील पाणी सर्व कुटुंबांना पुरेल का ? पुरणार नसल्यास रोज किती पाणी कमी पडेल ?

✚ Understand the following division.

- If 48 sheets are required for making one notebook, how many notebooks at the most will 5880 sheets make and how many sheets will be left over?
- What will the quotient be when the smallest five-digit number is divided by the smallest four-digit number?

Mixed examples

◆ A farmer brought 140 trays of chilli seedlings. Each tray had 24 seedlings. He planted all the seedlings in his field, putting 32 in a row. How many rows of chillies did he plant?

Let us find out the total number of seedlings when there were 24 seedlings in each of the 140 trays. We shall multiply 140 and 24.

Total number of seedlings 3,360.

To find out how many rows were planted with 32 seedlings in each row, we shall divide 3,360 by 32.

The quotient is 105.

Therefore, the number of rows is 105.

Carry out the multiplication of 105×32 and verify your answer.

$$\begin{array}{r} 140 \\ \times 24 \\ \hline 560 \\ + 2800 \\ \hline 3360 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 105 \\ 32 \overline{) 3360} \\ \underline{- 32} \\ 016 \\ \underline{- 00} \\ 160 \\ \underline{- 160} \\ 000 \end{array}$$

Problem Set 16

- From a total of 10,000 rupees, Anna donated 7,000 rupees to a school. The remaining amount was to be divided equally among six students as the 'all-round student' prize. What was the amount of each prize?
- An amount of 260 rupees each was collected from 50 students for a picnic. If 11,450 rupees were spent for the picnic, what is the amount left over?
- A shopkeeper bought a sack of 50kg of sugar for 1750 rupees. As the price of sugar fell, he had to sell it at the rate of 32 rupees per kilo. How much less money did he get than he had spent?
- A shopkeeper bought 7 pressure cookers at the rate of 1870 rupees per cooker. He sold them all for a total of 14,230 rupees. Did he get less or more money than he had spent?
- Fourteen families in a Society together bought 8 sacks of wheat, each weighing 98 kilos. If they shared all the wheat equally, what was the share of each family?
- The capacity of an overhead water tank is 3000 litres. There are 16 families living in this building. If each family uses 225 litres every day, will the tank filled to capacity be enough for all the families? If not, what will the daily shortfall be?

listen and understand.

Just
now!

1. Listen, repeat, sing and enact. ऐका, म्हणा. हे गाणे हावभावानेसह म्हणा.

01

Found a peanut, found a peanut,
Found a peanut just now.
Just now, I found a peanut,
Found a peanut just now.

Cracked it open, cracked it open,
Cracked it open just now.
Just now, I cracked it open,
Cracked it open just now.

Ate the peanut, ate the peanut,
Ate the peanut just now.
Just now, I ate the peanut,
Ate the peanut just now.

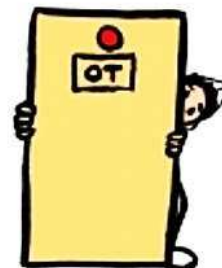
Got a stomach ache, got a stomach ache,
Got a stomach ache just now.
Just now, I got a stomach ache.
Got a stomach ache just now.

Call the doctor, call the doctor,
Call the doctor just now.
Just now, call the doctor.
Call the doctor just now.

Operation, operation,
Operation just now.
Just now, operation,
Operation just now.

वाचा व समजून घ्या.

५. कुटुंबातील मूल्ये

- (१) आफरीनने मिन्कडे पेन्सिल मागितली. लिहून झाल्यावर तिने पेन्सिल परत केली.
- (२) शमा सायकलवरून पडली. आईला सांगताना मात्र तिने 'नेहाने मला पाडले,' म्हणून मी पडले, असे सांगितले.
- (३) रिक्षात सापडलेली पिशवी मेरीने जवळच्या पोलीस चौकीत जमा केली.

प्रामाणिकपणा व अप्रामाणिकपणाचे परिणाम

आपल्या हातून बऱ्यावाईट गोष्टी घडत असतात. कधी चुकाही होतात. एखादी चूक झाल्याचे लक्षात आल्यास त्याविषयी आईवडिलांशी, भावंडांशी व मित्रमैत्रिणींशी मोकळेपणाने बोलावे. त्यातून आपल्याला झालेली चूक सुधारण्याची संधी मिळते आणि आपला प्रामाणिकपणा दिसून येतो. त्याचबरोबर आपले काम सचोटीने करणेही आवश्यक आहे. नात्यांमधील परस्पर विश्वास कसोशीने जपणे व कोणाचीही फसवणूक न करणे हे सुद्धा प्रामाणिकपणाचे लक्षण आहे. प्रामाणिकपणा आपल्याला निर्भय बनवतो. याउलट अप्रामाणिकपणे

वागल्यास आपला आत्मविश्वास कमी होतो. कुटुंबात तसेच आपल्या सार्वजनिक जीवनातही आपण प्रामाणिकपणे वागले पाहिजे. प्रामाणिक व्यक्तींबद्दल सर्वांनाच आदर वाटतो. प्रामाणिकपणा ही आपली ताकद असते.

सार्वजनिक जीवनातील प्रामाणिकपणा

सार्वजनिक जीवनातही प्रामाणिकपणा असल्यास सार्वजनिक सेवा-सुविधा आपल्याला अधिक चांगल्या प्रकारे मिळतील. बस किंवा रेल्वेने विनातिकीट प्रवास केल्याने काय होईल? आपली वाहतूकव्यवस्था तोट्यात चालेल आणि काही दिवसांनी बंद पडू शकेल. प्रामाणिकपणे प्रत्येकाने तिकीट काढल्यास ही समस्या निर्माण होणार नाही.

प्रामाणिकपणामुळे सार्वजनिक जीवनातील कार्यक्षमता वाढवता येते. प्रामाणिकपणाचे भान आपल्या सार्वजनिक जीवनातील शिस्त व कार्यक्षमता वाढवण्यास उपयुक्त ठरते.

सहकार्याचा फायदा

कुटुंबात आपण एकमेकांना सहकार्य करत असतो. तसेच सांघिक खेळ खेळताना खेळाडूंमध्ये जितके सहकार्य जास्त तितका त्यांचा खेळ चांगला होतो. खेळातील सहकार्याची भावना खेळापुरती मर्यादित न ठेवता ती आपल्या सामाजिक जीवनात आणली पाहिजे. सामाजिक जीवनात सर्वांना सहकार्याची गरज असते. आपल्यालाही इतरांच्या मदतीची गरज लागते. गाव किंवा शहरातील जत्रा, उरूस, मेळावे इत्यादी कार्यक्रम एकमेकांच्या सहकार्यानेच यशस्वीपणे पार पडतात.

माहीत आहे का तुम्हांला ?

२०११ साली भारत विरुद्ध वेस्ट इंडीज क्रिकेट सामन्यामध्ये सुरुवातीच्याच एका षटकात सचिन तेंडुलकर यांचा झेल वेस्ट इंडीजच्या गोलंदाजाने पकडला. गोलंदाजाने पंचाकडे अपील केले. चेंडूचा स्पर्श बॅटला झालेला नाही, असे वाटून पंचांनी तेंडुलकर नाबाद असल्याचा निर्णय दिला; परंतु चेंडूचा स्पर्श आपल्या बॅटला झाला आहे, हे माहीत असल्याने, नाबाद घोषित असूनही सचिन तेंडुलकर मैदानातून पॅव्हेलियनमध्ये परतले.

काय करावे बरे?

- (१) रस्ता चुकलेला मुलगा तुम्हांला भेटला.
- (२) सहलीला गेल्यावर तुमच्या लक्षात आले, की तुमच्या मैत्रिणीचा डबा घरी विसरला आहे.
- (३) इमारतीतल्या लिफ्टमध्ये काही व्यक्ती अडकल्या आहेत.

वाचा व समजून घ्या.

४. उत्क्रांती

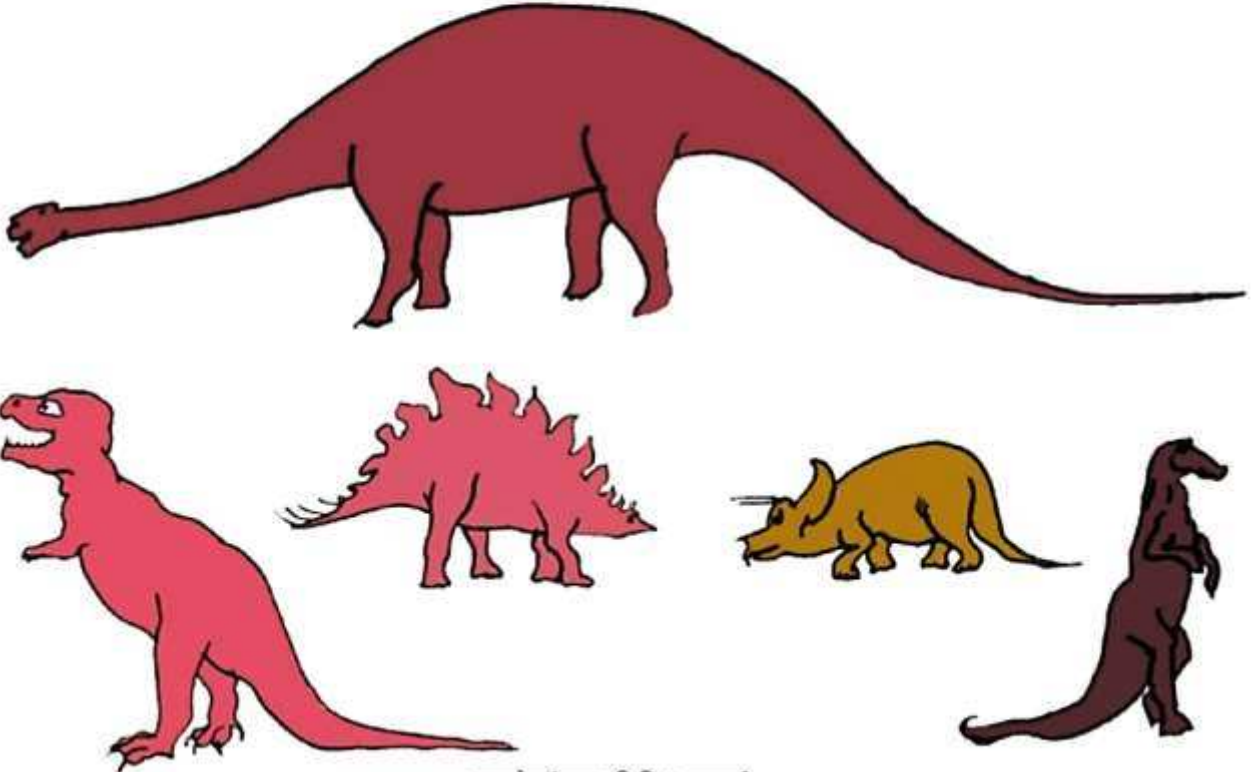
- ४.१ उत्क्रांतीची संकल्पना
- ४.२ प्राण्यांच्या उत्क्रांतीचे टप्पे
- ४.३ मानवसदृश वानर

४.१ उत्क्रांतीची संकल्पना

‘उत्क्रांती’ या शब्दाचा सर्वसाधारण अर्थ ‘सतत आणि संध वेगाने होणारा बदल’ असा होतो. सजीवांच्या जीवनातील उत्क्रांतीच्या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण पुढीलप्रमाणे करता येईल : पर्यावरणातील बदलांशी जुळवून घेण्याच्या आणि आपले अस्तित्व टिकवून धरण्याच्या प्रयत्नात, एखाद्या विशिष्ट प्राणिजातीमधील प्राण्यांच्या शरीररचनेत काही अंतर्गत बदल घडून येतात. कालांतराने तेच बदल त्या प्राणिजातीच्या पुढील पिढ्यांमध्ये आनुवांशिकतेचे रूप धारण करतात.

अशा तऱ्हेने मूळ प्राणिजातीपेक्षा काही वेगळी वैशिष्ट्ये असणारी एक नवीन प्रजाती उदयाला येते. ही नवीन प्रजाती मूळ प्राणिजातीपेक्षा अधिक उत्क्रांत असते. या प्रक्रियेत अनेकदा मूळ प्राणिजात नष्ट पावते. अनेकदा मूळ प्राणिजातीपासून एकापेक्षा अनेक उत्क्रांत प्रजाती निर्माण होतात. उत्क्रांतीची ही संकल्पना सुस्पष्ट स्वरूपात पहिल्यांदा मांडली, ती चार्ल्स डार्विन या शास्त्रज्ञाने.

ज्या प्रजाती बदलत्या पर्यावरणाशी जुळवून घेण्यास सक्षम असतात, त्या टिकून राहतात. ज्या प्रजाती तसे करू शकत नाहीत, त्या उत्क्रांतीच्या प्रक्रियेत नष्ट होतात. पूर्वी पृथ्वीवर डायनोसॉर वर्गातील प्राण्यांच्या अनेक महाकाय प्रजाती होत्या. या प्रजाती अचानक नष्ट झाल्या, असा

डायनोसॉरच्या विविध प्रजाती

- सुनो, दोहराओ और बताओ :

रियाज

टेस्ट
मोडवा

१०. गड़ा धन

सुंदरपुर गाँव में रामदीन नामक किसान रहता था। उसके चार बेटे थे। रामदीन स्वयं तो बहुत परिश्रमी था पर उसके चारों बेटे बड़े आलसी थे। हर समय इधर-उधर बैठकर गप्पें मारा करते थे। रामदीन उनके इस अलहड़पन से परेशान था। उसे हमेशा बेटों के भविष्य की चिंता सताया करती। वह दिन रात यही सोचा करता कि बेटे अपना पेट कैसे पालेंगे। एक रात वह इन्हीं विचारों में खोया था, तभी उसकी पत्नी ने झिझकते हुए उसे एक उपाय सुझाया। उपाय सुनकर वह कुछ देर सोचता रहा। फिर एकाएक खुशी से उछल पड़ा।

अगली सुबह रामदीन ने अपने चारों बेटों को बुलाकर कहा, “मैं और तुम्हारी माँ अब बूढ़े हो गए हैं। हम दूर तीर्थयात्रा पर जा रहे हैं। मैंने खेत में धन गाड़कर छिपा रखा है। यदि कोई जरूरत पड़े तो उसे निकालकर उपयोग कर लेना।” गड़े हुए धन की बात सुनकर बेटे खुश हो गए और उन्होंने अपने पिता जी को खुशी-खुशी तीर्थयात्रा पर जाने के लिए कह दिया। वे मन-ही-मन खुश हो गए कि अब कुछ दिनों तक पिता जी का बंधन भी उनपर नहीं होगा।

रामदीन के जाने के बाद कुछ दिनों तक तो सब कुछ सामान्य चलता रहा पर उसके बाद

- विद्यार्थियों को कहानी सुनाएँ और दो-दो पंक्तियों का मुखर वाचन करके दोहरवाएँ। प्रश्न पूछें और उनसे उत्तर प्राप्त करें। श्रम के महत्त्व को समझाएँ। मित्रता संबंधी कहानी सुनाने के लिए प्रोत्साहित करें। विद्यार्थियों से फसलों के नाम कहलवाएँ।

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास - प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

पाचवी मराठी	पाचवी गणित	सेमी गणित	पाचवी इंग्रजी	पाचवी प.अ-1	पाचवी प.अ-2	हिंदी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे

वेब स्रोत-'ई-बालभारती'

सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

<https://www.gurumauli.in>